

Danish University Colleges

Dobbelt-loop model til dagtilbud

- Procesværktøj til pædagogers arbejde med refleksioner over praksis

Thorhauge, Signe; Lund, Lea

Publication date:
2020

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):

Thorhauge, S., & Lund, L. (red.) (2020, aug. 28). Dobbelt-loop model til dagtilbud: - Procesværktøj til pædagogers arbejde med refleksioner over praksis. UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole. Akademiske Praksisartikler

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Download policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Dobbelt-loop model til dagtilbud - Procesværktøj til pædagogers arbejde med refleksioner over praksis

Signe Thorhauge

*Cand.pæd.psyk. og lektor på eftervidereuddannelsesafdelingen
Pædagogik & Læring. Underviser bl.a. i inklusion, udsathed og
samarbejde om børn.*

Dobbelt-loop model til dagtilbud

- Procesværktøj til pædagogers arbejde med refleksioner over praksis

Af: Signe Thorhauge¹

Det pædagogiske personale og ledelsen skal løbende - ifølge den nye, styrkede læreplan for dagtilbud - med udgangspunkt i pædagogisk dokumentation forholde sig reflektivt til, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det betyder, at pædagogisk dokumentation og evaluering skal ske med afsæt i, hvordan vi knytter børns læring til det læringsrum, de er en del af. Det betyder også, at refleksion ikke blot er noget vi gør i særligt etablerede rum eller tidspunkter, hvor det er sat på dagsordenen som et punkt. Det handler dermed også om måder, hvorpå det pædagogiske personale løbende igennem hele dagen forholder sig kritisk til sin egen, sine kollegers og sin institutions praksis. Det pædagogiske personale kan bruge deres refleksioner til at kunne tage en kvalificeret, veldokumenteret og velbegrunnet beslutning om, hvad de vil tage med sig ind i fremtidens praksis. Artiklen foreslår, hvordan man kan understøtte denne proces og tilgang til praksis ved at præsentere 'Dobbelt-loop modellen til dagtilbud'.

Artikel er delt op i tre. Første del laver nogle centrale nedslag i den nye, styrkede pædagogiske læreplan, der udgør det indhold, der skal reflekteres over, og som skal evalueres og dokumenteres som en del af hverdagen i dagtilbuddene. I anden del præsenteres et bud på en model, som jeg kalder 'Dobbelt-loop modellen til dagtilbud', og i tredje del illustreres det, hvordan det kan foregå ved hjælp af en case fra et forløb med uddannelse af Faglige Fyrtårne med eksempler fra disse pædagogers praksis via deres praksisanalyser. Tredje del relaterer således de teoretiske perspektiver til pædagogers erfaringer med at arbejde med udvikling af pædagogiske læringsmiljøer gennem systematiske refleksioner.

I dagtilbudsloven står der, at:

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø"

(Bekendtgørelse af lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge, §9, stk.2)

Hermed forstås, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende med udgangspunkt i pædagogisk dokumentation forholder sig reflektivt til, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

---

¹ Cand.pæd.psyk. og lektor på eftervidereuddannelsesafdelingen Pædagogik & Læring på UCL. Signe Thorhauge underviser bl.a. i inklusion, udsathed og samarbejde om børn. Som en del af konsulentopgaverne i kommunerne har Signe bl.a. uddannet pædagoger til såkaldte 'Faglige Fyrtårne', et undervisningsforløb tilrettelagt med det formål at præsentere pædagoger for den nye styrkede læreplan for dagtilbud.

Fokus på refleksion og dokumentation via praksisanalyser

Artiklen gennemgår ikke de centrale begreber, der præsenteres i læreplanen omkring læring, udvikling, trivsel og dannelse, ej heller en behandling af den indholdsmæssige side af læreplanstemaerne. Denne artikel handler om dokumentations- og evalueringspraksis i forhold til læreplanen og den tænkning, den repræsenterer. Dermed sættes fokus på, hvordan det pædagogiske personale kan reflektere gennem en særlig systematik, som sikrer, at de centrale begreber kontinuerligt inddrages i deres dokumentations- og evalueringspraksis. Begreberne kan bruges til at få skabt en nuanceret og sammenhængende forståelse af praksis. Den model – Dobbelt-loop model til dagtilbud – som jeg vil folde ud, leder refleksionerne gennem en proces, som har omdrejningspunkt i sammenhængen mellem børnenes læring og læringsmiljøet. Selvom formålet med denne artikel ikke er at gå ind i de begreber, der præsenteres gennem læreplanstemaerne, er det ikke desto mindre de pædagogiske læreplanstemaer, som er indholdet og omdrejningspunktet for refleksionerne. Mit sigte med Dobbelt-loop modellen er, at den kan støtte de systematiske refleksioner over læreplanstemaer i praksis, idet jeg har erfaret, at modellen kan understøtte det pædagogiske personales læring ved at lede refleksionerne ind i en bevægelse, som systematisk kobler børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse til de muligheder og begrænsninger, der findes i læringsmiljøet.

Centrale nedslag i den styrkede læreplan

I den styrkede pædagogiske læreplan (Børne- og Socialministeriet, 2018) præsenteres der adskillige begreber. Der er 'det pædagogiske grundlag'², som giver det pædagogiske personale en retning for, hvordan der skal arbejdes med 'læreplanstemaerne'³. Det er de seks læreplanstemaer, der skal arbejdes med på tværs igennem hele dagen. Det er begreber, som hver især kan foldes ud og udforskes i forskellige teoretiske perspektiver. Der er imidlertid i læreplanen en gennemgående forståelse af børns læring og udvikling. Nemlig som noget, der knyttes til de læringsmiljøer, de er en del af; forskellige lege, aktiviteter og rutiner, som er med til at skabe vilkår for, hvad børnene har mulighed for at lære noget om og udvikle sig igennem.

Derfor må vi først have nogle grundlæggende forståelser af læring og udvikling på plads, for at vi kan benytte begreberne i vores praksisanalyser. I her-værende sammenhæng dvæler jeg således lidt ved læringsbegrebet, og hvordan vi skal forstå det. Hvad er det for en læring, vi gerne vil understøtte? Og når vi taler om læring, må vi nødvendigvis også tale om læringsmiljøer. Hvad er det for en særlig tilrettelæggelse af praksis, der skal til for at understøtte den læring, vi ønsker at bibringe børnene? Det er netop en gennemgående pointe i den styrkede pædagogiske læreplan, at vi skal sikre, at vores refleksioner altid drejer sig om, hvordan læringsmiljøet understøtter børnenes udvikling, trivsel, læring og dannelse.

² Det fælles pædagogiske grundlag (Børne- og Socialministeriet, 2018, s. 14).

Børnesynet. Det at være barn har værdi i sig selv.

1. **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 år og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
2. **Legen.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
3. **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
4. **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for.

5. **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunkt for arbejdet med børns læring.
6. **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
7. **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
8. **Sammenhæng med børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

³ De seks læreplanstemaer (Børne- og Socialministeriet, 2018, s. 32):

1. Alsidig personlig udvikling 2. Social udvikling 3. Kommunikation og sprog 4. Krop, sanser og bevægelse 5. Natur, udeliv og science 6. Kultur, æstetik og fællesskab.

Hvad er et læringsmiljø?

En hverdag i et dagtilbud udgøres af forskellige daglige rutiner, aktiviteter og lege, som børnene deltager i på forskellige måder, og som overordnet set danner betingelser for børnenes læring og udvikling. Det er sammenhænge, man i teorien kan dele op i de tre kategorier, og det er samtidigt elementer, som i praksis griber ind i hinanden på forskellige måder (Krogh & Smidt, 2017). Jeg går i denne artikel ikke ind i disse begreber, men de danner sammen et overordnet grundlag for det, vi skal udvikle de pædagogiske læringsmiljøer indenfor, så det bedst muligt danner betingelserne for børnenes læringsmuligheder.

Et læringsmiljø er de sammenhænge i daginstitutionen, som udgør rammen om børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Det er så at sige alle situationer og samspil, som derved tillægges pædagogisk betydning (Togsverd, 2018). Det betyder, at vi kigger på både 'struktur' og 'proces' i de forskellige situationer og vurderer kvaliteten ud fra disse to begreber. Læringsmiljø er således et begreb, der forstås meget bredt, men vi kan dele de to overordnede overskrifter endnu mere op, sådan at når vi kigger på strukturelle forhold og interaktionsprocesser handler det også om læreplanens indhold og anvendelse samt det pædagogiske personales inddragelse af børneperspektivet. Det er elementer, der har betydning for, hvordan man vurderer kvaliteten af et læringsmiljø (Jensen, 2018).

De sociale processer er det, der sker, interaktioner og samspil, stemninger og forskellige måder at være i verden på. Når vi taler om struktur, handler det om rammerne for det, der sker, både samlet set i institutionen, og på de enkelte stuer. Vi spørger til hvad, hvornår og hvordan. Læringsmiljøets kvalitet hænger også sammen med, hvordan læreplanellementer repræsenteres gennem intentionerne med det, der sker. Det er her, vi spørger til sammenhængen mellem formål, mål og indhold. Kvaliteten i læringsmiljøet afhænger også af, hvordan børneperspektivet inddrages. Det kan både være børns konkrete ytringer, det at være i stand til at sætte sig i deres sted, samt teorier om børns udvikling, trivsel og behov. Vi skal stille os selv

spørgsmål, der handler om, hvordan børns perspektiver spiller ind i læreplanellementerne, og i proces- og strukturelementerne i læringsmiljøet (Jensen, 2018). Ved en vurdering af læringsmiljøets kvalitet stilles derfor skarpt på følgende temaer:

- Inddragelse af børns perspektiver
- Intentioner med den pædagogiske praksis
- Strukturen i læringsmiljøet
- Processerne i læringsmiljøet.

Det er sammenhængene mellem de ovenfor nævnte fire temaer, vi må analysere og reflektere over i et kritisk perspektiv. Fx siger læringsmiljø som begreb ikke noget om, hvad der er værdifuld og ønskværdig læring.

Refleksion med udgangspunkt i det pædagogiske grundlag med inddragelse af de centrale elementer i læringsmiljøet

Det pædagogiske grundlag er med til at give retning i det pædagogiske arbejde, men hvordan får vi sikret, at vi holder fokus på sammenhængen mellem børnenes læring og det miljø, de skal lære noget i for derved at undgå, at vi fokuserer isoleret på én af delene? Man kan her trække tråde til teoretiske perspektiver på læring og udvikling. Forskningen har igennem længere tid fremlagt kritik af et individorienteret børnesyn og dermed udfordret de mere traditionelle udviklingspsykologiske perspektiver.

Gennem forskning i nutidens børneliv peges der på, hvordan børns udvikling og læring nødvendigvis må forstås i sammenhæng med de børnefællesskaber, de deltager i.

(Se bl.a. Højholt, 2000, Kousholt & Testmann, 2019).

Det pædagogiske personale forventes at forholde sig til læreplanstemaerne som sammenhængende og gensidigt meningsgivende. De elementer, der er det pædagogiske grundlag for den styrkede pædagogiske læreplan, er som sådan ikke nye. De fleste har det pædagogiske personale arbejdet med i en årrække.

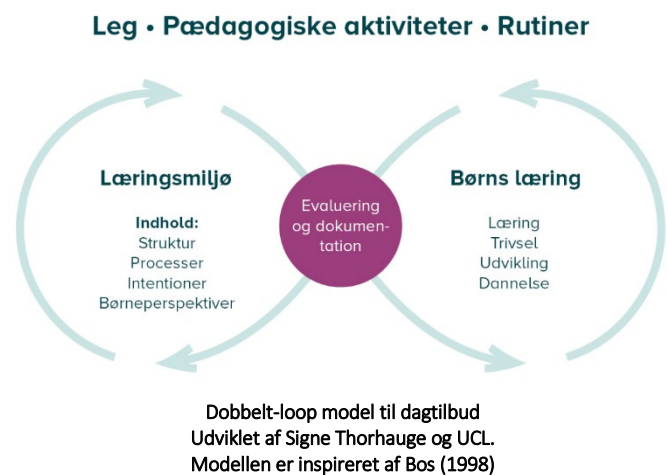
Eksempelvis 'børneperspektiver' og fokus på 'fællesskaber' og børns 'deltagelsesmuligheder' har også gennemsyret pædagogisk teori og praksis i dagtilbud igennem længere tid (Højholt, Larsen & Stanek, 2007, Warming, 2017). Det er netop sammenhængen mellem børnenes perspektiver og læring og så det læringsmiljø, der danner betingelserne for denne læring, som refleksionssystematikker skal hjælpe os med at begribe. Dette gælder både systematik i voksnes iagttagelser af, deltagelse i, løbende refleksioner over og situerede justering af praksis, og altså også i mere strukturrede refleksionsrum.

Et eksempel på en situeret refleksion og justering kan jeg pege på Schwartz og Sørensens diskussion om udsathed i dagtilbud en analyse i form af en sangleg i en børnehave, som omhandler det at gå et skridt tilbage for at kunne gå to skridt frem: At man som pædagog observerer, analyserer og udvikler en pædagogisk aktivitet, så den fremmer alle børns deltagelse – også mens det sker. Altså foretage en form for situeret regulering af aktiviteten og ændre på regler og betingelser for at være med, hvis man kan se, at aktiviteten bevæger sig i en uønsket retning (Schwartz & Sørensen, 2018). Denne pointe lægger sig i en udviklingspsykologisk forståelse af børns udvikling, som er knyttet til deres aktive deltagelse. Børn søger indflydelse og udvikler deres fælles deltagelse i aktiviteter, som en del af deres sociale deltagelse. Det pædagogiske personale kan udforske dette – og omorganisere en aktivitet, så den udvider deltagelsesmulighederne for børn i udsatte positioner.

Uanset om det drejer sig om situeret refleksion og regulering, eller om det er i et mere struktureret forløb, kalder læreplanens hensigter om veldokumenteret praksis på en særlig systematik i refleksionsprocesserne, der støtter arbejdet med læreplanens temaer og pædagogiske grundlag. I det følgende går jeg som sådan ikke ind i indholdet i temaerne og grundlaget, men sætter fokus på denne systematik.

Refleksionsmodel, der støtter praksis

Jeg vil i det følgende beskrive 'Dobbelt-loop modellen til dagtilbud', som er illustreret nedenfor. Den er inspireret af Lemniskaten, som er blevet brugt i adskillige udviklingsprojekter og forskellige sammenhænge til at beskrive processer (se bl.a. Bos, 1998). Jeg finder modellen anvendelig, blandt andet fordi den illustrerer, hvordan udviklingsarbejde er knyttet til refleksioner, som aldrig afsluttes. Praksis er ikke statisk. Praksis er i konstant bevægelse, fordi deltagere i praksis gør noget ved det der sker. Derfor kan vi ikke som sådan afslutte refleksionerne over de pædagogiske aktiviteter, rutinerne i hverdagen og børnenes leg. Børnene og de voksne er aktive deltagere og påvirker og bliver påvirket af miljøet. Derfor skal vi benytte os af modeller, som griber denne dialektik og som kan rumme, at praksis er kompleks og hele tiden ændrer sig.

De tre hverdagelementer 'børns leg', 'de pædagogiske aktiviteter' og 'rutinerne' udgør på sin vis modellens ramme. Det er for at illustrere, at pædagogisk didaktik netop tager udgangspunkt i børns leg, de pædagogiske aktiviteter og rutinerne. Man kan se i modellen, at 'læringsmiljø' og 'børns læring' har hvert sit felt.

Disse to helt centrale begreber knyttes til hinanden på midten i refleksionerne – dvs. evaluering og dokumentation – om, hvordan 'læringsmiljøet' understøtter 'børnenes læring'. Den venstre cirkel, 'læringsmiljøet', handler om, hvilken 'struktur', 'proces' og 'intention', og hvilke 'børneperspektiver', som institutionen og det pædagogiske personale inviterer børnene ind i. Den højre cirkel, 'børns læring', handler om, hvilken 'læring', 'trivsel', 'udvikling' og 'dannelse' som institutionen og det pædagogiske personale inviterer børnene ind i.

Det er også en central opmærksomhed her, at den dokumentation, der indsamles, er brugbar i forhold til at udforske denne sammenhæng mellem læringsmiljø og børns læring. Pilene illustrerer, at de faglige refleksioner kontinuerligt er i bevægelse, men understreger samtidigt også, at vi ikke kan adskille børnenes læring fra det miljø, de skal lære i. Vi må nødvendigvis lede vores overvejelser ind i sammenhængen mellem dét børnene ser ud til at lære, og så hvordan læringsmiljøet understøtter lige netop denne læring.

Modellens anvendelse – Faglige Fyrtårne

Jeg har undervist på forløb i forskellige kommuner for pædagoger, som skulle uddannes til såkaldte 'Faglige Fyrtårne'. Det var undervisningsforløb, som var tilrettelagt med det formål at præsentere pædagoger for den nye styrkede læreplan for dagtilbud. I disse undervisningsforløb skulle pædagogerne udforske læreplanens betydning for den pædagogiske praksis. Min case i denne sammenhæng er hentet fra et af disse forløb i en kommune, hvor jeg uddannede Faglige Fyrtårne, og beskrivelsen af processen har jeg kun kunnet lave, fordi pædagogerne på disse forløb generelt var meget gavmilde med eksempler og refleksioner omkring deres konkrete erfaringer fra praksis. Vi havde på hvert forløb i alt tre undervisningsdage med ca. en måneds mellemrum. Tiden imellem undervisningsdagene gav deltagerne mulighed for at få temaer fra undervisningen i spil i deres hverdagspraksis gennem forskellige øvelser, og de skulle medbringe deres erfaringer herfra som materiale til fælles refleksion til undervisningen.

Der står i den styrkede læreplan, at det er tanken, at læreplanstemaerne skal forstås i sammenhæng med hinanden og ikke som isolerede temaer. Man arbejder således på tværs af forskellige læreplans-temaer, og dermed også med forskellige mål i samme aktivitet – mål som skal evalueres i forhold til om læringsmiljøet understøtter børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse. Den styrkede læreplan har ydermere som ambition, at evaluering- og dokumentationsredskaber i højere grad fungerer som det pædagogiske personales egne udviklings- og refleksionsredskaber frem for, at det er noget, der udfyldes som en afrapportering i kommunalt eller regionalt regi.

Ofte fortæller det pædagogiske personale, at de altid har arbejdet på tværs af læreplanstemaerne, men når der skulle dokumenteres og evalueres, var det en generel oplevelse, at praksiserfaringerne på en måde skulle tilpasses de modeller, det pædagogiske personale skulle benytte som dokumentations- og evalueringsskaber. Derved opstår risikoen for, at modellen så at sige tager styringen, og kompleksiteten, mangesidigheden og nuancernes betydning glider ud af syne. Det er altså nødvendigt med redskaber, som har en tydelig relevans for praksis, og som kan understøtte pædagogikken som flere facetterede processer, frem for afsluttede projekter.

Dobbelt-loop model til dagtilbud som refleksionsværktøj i forløb for Faglige Fyrtårne

Som forberedelse til den anden dag på forløbene for de Faglige Fyrtårne medbragte deltagerne et billede af nogle børn eller et barn, der var i gang med at lære noget. Vi brugte disse billeder som dokumentationsmateriale for vores fælles refleksioner på forskellige måder. Billederne viste mange situationer, hvor børnene var i gang med at lege, og hvor der var en 'pædagogisk aktivitet' i gang, som var initieret af voksne. Der var bemærkelsesværdigt få billeder af de 'pædagogiske rutiner', hvilket i sig selv var en interessant betragtning.

Det gav på flere af deltagerne på undervisningsforløbet 'Faglige Fyrtårne' anledning til at drøfte, at de pædagogiske rutiner nok har haft pædagogisk betydning i daglig praksis, men når det kom til at skulle dokumentere læring, gled opmærksomheden på de pædagogiske rutiner ud af billedet.

Vi blev ofte i disse refleksionsprocesser optaget af, at børn også i mange tilfælde lærer noget, vi som udgangspunkt faktisk ikke ønskede, at de skulle lære noget om. På et af undervisningsholdene i en kommune havde én af pædagogerne medbragt et billede af nogle børn, der tegnede på et stort fælles stykke papir. Opgaven til børnene havde været, at de skulle tegne det sted, de boede. De voksne havde tænkt, at børnene i denne 'pædagogiske aktivitet' kunne lære noget om, hvor forskelligt mennesker bor, de kunne lære at tegne, at skabe et fælles værk og dermed noget om, hvad man kan i fællesskab, men også noget om at respektere andre menneskers ting, produkter og grænser. Som vi kan se, er der planlagt med udgangspunkt i og på tværs af flere af læreplanstemaerne, nemlig alsidig personlig og social udvikling, samt kultur, æstetik og fællesskab.

Vi kiggede sammen på billedet af børnene, og vi blev optaget af en pige, som sad og kiggede langt efter en anden piges tegning. Hun sad med en kropsholdning og et udtryk, som gav anledning til at udforske, hvordan hun mon oplevede denne situation. Pædagogen fortalte, at hun var en pige i en udsat position. Hun var ofte i konflikt med de andre børn, og de voksne oplevede, at hun havde svært ved at respektere de andre børns grænser. De voksne omkring hende var enige om, at hun var en pige, som havde meget at lære om at indgå i sociale fællesskaber, så de forsøgte at lære hende at være opmærksom på, når der blev sagt nej eller andre blev kedede af det.

Pædagogen havde medbragt selve tegningen, som hun lagde ud på bordet foran os. På tegningen kunne man se, hvor forskellige børnenes tegninger var, men også hvordan de blev inspireret af hinandens ideer. Flere havde for eksempel tegnet en drage ved siden af deres hus.

Vi blev optaget af, hvordan vi kunne bruge billedet og tegningen til at forstå de processer, der foregår i et børnefællesskab, og til at danne os et billede af denne piges position i netop dette børnefællesskab. Vi lavede i fællesskab en praksisanalyse vha. dobbelt-loop modellen for dagtilbud. Vi dykkede ned i børnenes perspektiver på aktiviteten og drøftede, hvordan nogle af børnene så ud til at lære noget om det sted, de bor. Andre lærte at tegne et hus. Andre igen lærte noget om at dele ét stykke papir. Pædagogen, som havde medbragt billedet og tegningen, fortalte, at pigen ofte efterlignede de andre, og altid ville have det samme som dem. De andre børn blev irriteret over det og følte sig intimideret. Vi satte fokus på 'læringsmiljøet' i den venstre cirkel i modellen, og hun blev optaget af, at de andre børns meget tydelige grænsesætning typisk af de voksne blev understøttet som en legitim og forståelig del af deres personlige udvikling – som en varetagelse af deres egen integritet. Hun havde forståelse for de andre børns irritation over pigen, og hun gjorde os opmærksomme på, at flere af de andre børn havde markeret deres område af papiret med en tydelig tuschstreg, og viste samtidigt, at pigen havde brugt flere steder af papiret og ikke holdt sig inden for sit "område" af papiret.

Hvad kan man sige om denne piges 'læring' i denne situation i den højre cirkel i modellen? Man kan hævde, at hun lærte noget om at blive afvist, og at hun har udviklet måder at kæmpe sig til en plads blandt andre. Pædagogen gav os gennem små eksempler indtrykket af en pige, som ikke rigtigt 'trives', og i forhold til hendes 'dannelse' oplever hun vanskeligheder ved overhovedet at få adgang til de fællesskaber, hvori hun kunne lære noget om at bidrage og give plads. I pigens perspektiv kunne vi se forsøg på at koble sig på de andres ideer og tegninger og på at skabe forbindelser og invitation til fællesskab. Imidlertid blev hun afvist, og hendes forsøg på at skabe kontakt blev mødt som overskridelse af grænser.

Refleksionernes omdrejningspunkt var børnenes læring, men modellens evighedsform tvinger analyserne til kontinuerligt at knytte dette an til, hvordan læringsmiljøet understøttede denne læring.

Vi talte dermed systematisk om pigens vanskeligheder som knyttet til det, hun deltog i; fællesskabet, selve aktivitetens struktur og indhold, og måden børnenes meget forskellige perspektiver blev forstået og inddraget af de voksne (alt sammen elementer i venstre cirkel i modellen).

I forhold til strukturen i denne pædagogiske aktivitet blev pædagogerne igennem deres praksisanalyse optaget af, hvordan børn sætter sig ved siden af dem, de primært leger med, og holder pladser til hinanden, hvis de må vælge frit. Det betyder, at de, der befinder sig i udsatte positioner, kan have vanskeligt ved overhovedet at finde en plads, og måske slet ikke oplever, at der er nogen, der holder en plads til én. Den proces, vi får indblik i gennem pædagogens dokumentationsmateriale; billedet, tegningen og pædagogens praksisfortællinger, sagde os noget om, hvordan børn danner betingelser for hinandens deltagelse. Der er ikke nødvendigvis tale om at holde nogen udenfor, men børn tager aktivt del i deres egen verden og gør noget ved den.

Refleksioner over casen i Faglige Fyrtårne

Ved at lade sig lede af modellens bevægelse mellem de to cirkler i modellen, kan man oparbejde en systematik i refleksionerne, som understøttes af tænkningen om børns udvikling og læring, som knyttet til deres aktive deltagelse i læringsmiljøet. Dermed fremhæves også forståelsen af børns vanskeligheder som et kollektivt ansvar og ikke som et individuelt anliggende.

Dobbelt-loop modellen til dagtilbud kan støtte de systematiske refleksioner over læreplanstemaer i praksis, og jeg har i forløbene for uddannelse af Faglige Fyrtårne erfaret, at modellen kan understøtte det pædagogiske personales læring ved at lede refleksionerne ind i en bevægelse, som systematisk kobler børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse til de muligheder og begrænsninger, der findes i dagtilbuddets læringsmiljø.

Afrunding

Artiklen her har forsøgt at vise, hvordan man kan sikre et fælles fokus på et pædagogisk vokabular for det, der sker i praksis og sætte dette i relation til temaerne fra læreplanerne og det pædagogiske grundlag i den styrkede pædagogiske læreplan. Dette kobler sig til den dimension, der handler om, at ledere skal sikre at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø. Der står i den nye, styrkede læreplan, at: "Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø" (Bekendtgørelse af lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge, §9, stk.2).

Med den ramme er det oplagt, at det pædagogiske personale og ledelsen tager udgangspunkt i at sikre en løbende og daglig pædagogisk dokumentation vha. dobbelt-loop modellen til dagtilbud. Modellen tilbyder en proces, der sikrer, at det pædagogiske personale forholder sig refleksivt til, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Refleksionsspørgsmål

Følgende spørgsmål kan anvendes til refleksioner i personalegruppen eller på studiet på baggrund af den præsenterede model. Dobbelt-loop modellen til dagtilbud er tilgængelig i A4 format på næste side og kan på den måde benyttes som redskab sammen med refleksionsspørgsmålene herunder:

- Hvordan har I arbejdet med dokumentation og evaluering i dit dagtilbud? Hvilke metoder/modeller har I typisk benyttet jer af?
- Hvilke af metoderne/modellerne har været nyttige, og på hvilken måde, i forhold til at analysere sammenhængen mellem læringsmiljøet og børnenes læring?
- Hvordan kunne man evt. justere på nogle af metoderne/modellerne, så de i højere grad kan støtte refleksionerne i at indfange sammenhængen mellem miljøet og læringen?

- Brug Dobbelt-loop modellen som afsæt for jeres evaluering af et læringsmiljø. Inddrag fx en tegning, et foto eller en praksisfortælling, og brug Dobbelt-loop modellen til kontinuerligt at lede jeres dialog og refleksioner på samme måde som i artiklens case.

Litteraturliste

Bekendtgørelse af lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge (dagtilbudsloven), LBK nr 2 af 06/01/2020.

Bos, A. H. (1998). Lemniskaten – en dynamisk udviklingsmodel. Hinnerup. Forlaget Ankerhus

Børne- og Socialministeriet (2018). *Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold*. EMU. https://emu.dk/sites/default/files/2020-03/7044%20SPL%20Den_styrkede_paedagogiske_laereplan_21_WEB.pdf

Højholt, C. (2000). Børns udvikling og deltagelse – en teoretisk udfordring. *Nordiske Udkast* 28(1) s. 43-59.

Højholt, C, Larsen, M. R. & Stanek A. (2007). Børnefællesskaber – om de andre børns betydning. København. Forlaget Børn & Unge

Jensen, A. S. (2018). Faglig ledelse og organisering af læringsmiljøer. I: H. Mortensen & T. Næsby

(Red.), *Den styrkede pædagogiske læreplan – Grundbog til dagtilbudspædagogik* (s. 63-77). København. DAFOLO

Kousholt, D. & Testmann, L. (2019). Børns sociale deltagelse og fællesskaber. I: T. H. Mortensen (Red.), *Grundfaglig viden om pædagogiske miljøer og aktiviteter* (s. 57-75). København. Akademisk Forlag.

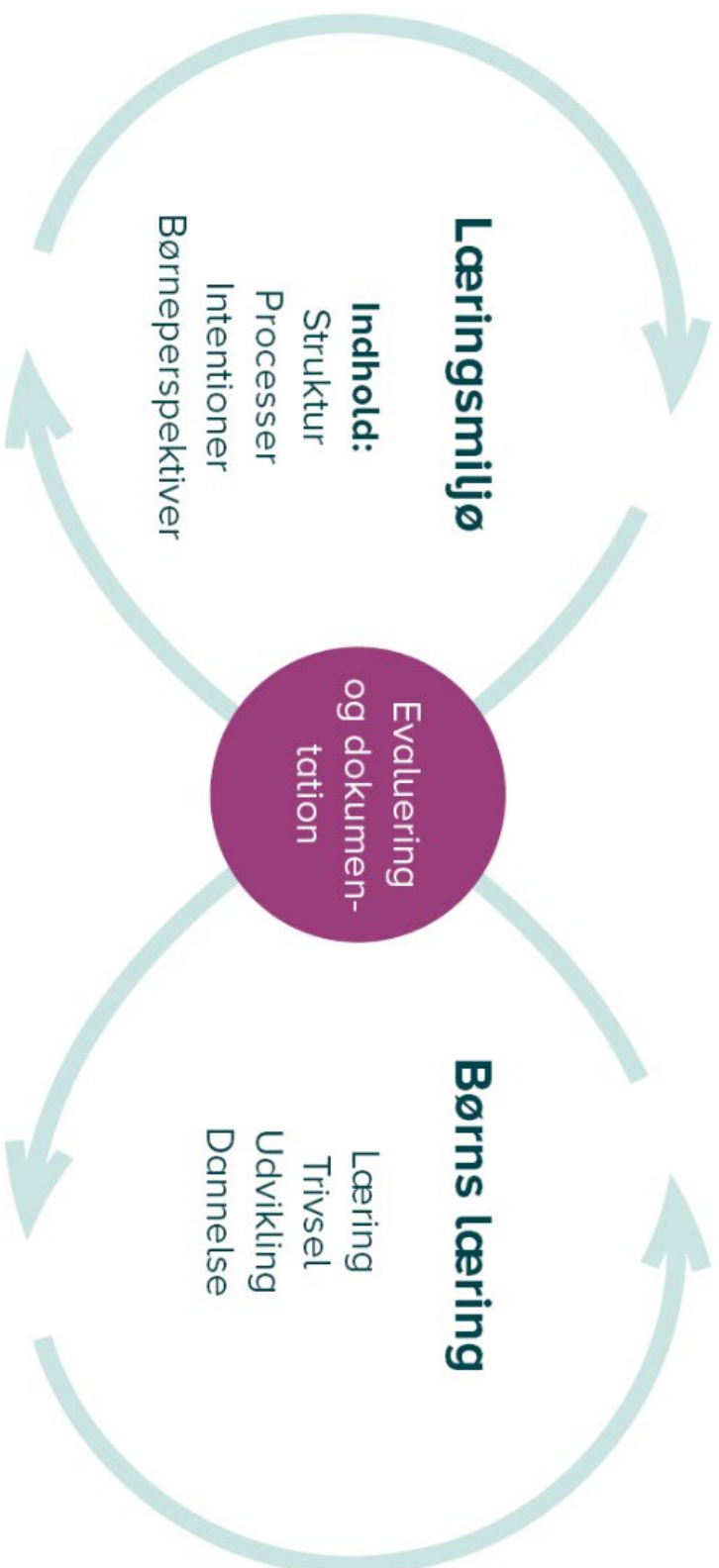
Krogh, S. & Smidt, S. (2017). Hverdagens rutiner – en overset pædagogisk ressource. I: T. H. Mortensen (Red.), *Pædagogiske miljøer og aktiviteter* (s. 79-94). København. Akademisk Forlag

Schwartz, I. & Sørensen O. M. (2018). Inklusion gennem pædagogiske aktiviteter – et skridt tilbage og to frem. I: H. Mortensen & T. Næsby (Red.), *Den styrkede pædagogiske læreplan – Grundbog til dagtilbudspædagogik* (s. 125-139). København. DAFOLO

Togverd, L. (2018). Læreplaner på et pædagogisk grundlag. I: H. Mortensen & T. Næsby (Red.), *Den styrkede pædagogiske læreplan – Grundbog til dagtilbudspædagogik* (s. 19-35). København. DAFOLO

Warming, H. (2017). Børnesyn og børneperspektiver. I: T. H. Mortensen (Red.), *Grundfaglig viden om pædagogiske miljøer og aktiviteter* (s. 17-34). København. Akademisk Forlag.

Leg • Pædagogiske aktiviteter • Rutiner

Akademiske Praksisartikler

Pædagogik & Læring er en del af afdelingen Kompetence- og Organisationsudvikling, der arbejder med mangfoldige kompetence-, videreuddannelses- og praksisudviklingsaktiviteter, store kapacitetsudviklingsprojekter, skræddersyede forløb til kommuner og institutioner og konsulentarbejde i praksis.

Pædagogik & Læring samarbejder med kommuner og private virksomheder om formel kompetenceudvikling, efteruddannelses-aktiviteter og konsulentunderstøttelse lokalt i skoler og institutioner både på individ-, gruppe- og organisationsniveau.

I afdelingen er der et markant fokus på, at kompetence- og kapacitetsopbygningsaktiviteter skal bidrage til at udvikle kvaliteten i professionel praksis. Pædagogik & Læring anvender derfor aktivt forskningsviden om transfer i design af kapacitetsudviklingsprojekter og i indgåelse af samarbejdsaftaler med arbejdsgivere.

Derudover anvender afdelingen forskellige former for aktionslæring som metode til at udvikle professionel praksis.

Pædagogik & Læring er videnproducerende gennem artikler, bøger og andre skriftlige produkter. Afdelingen indgår i samarbejde med UCL's grunduddannelser og forskningsafdelinger om opgaveløsninger.

Denne akademisk praksisrelaterede artikel indgår i udgivelser fra videreuddannelsens medarbejdere i Pædagogik & Læring.

Udgivelserne har sigte på brug i diplomuddannelserne som Pædagogik & Læring udbyder samt i rekvirerede forløb.

Kolofon:

Titel: Dobbelt-loop model til dagtilbud - Procesværktøj til pædagogers arbejde med refleksioner over praksis

Forfatter: Signe Thorhauge

År: 2020

Redaktør: Lea Lund

Udgiver: Videreuddannelsesafdelingen Pædagogik & Læring, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole

Hjemsted for udgivelse: Odense M

Copyright: Forfatteren og UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole

URL: <https://www.ucl.dk/om-os/paedagogik-undervisning/paedagogik-og-laering>

Kontakt

Pædagogik & Læring, Niels Bohrs Allé 1, 5230 Odense M

<https://www.ucl.dk/om-os/paedagogik-undervisning/paedagogik-og-laering>